

NÉPNYELV.

Tájszók.

alig-úr: úr, még se úr; ruhája úri, de alig van betevő falattya.

beteremt: megszerez. „Nekünk nem adott senki semmit, dógosztunk mind a ketten, az életet mégis beteremtettük: megszereztük táplálékunkat.“

böczög: megy, ballag. „Nem tudom hova böczögött.“

csahol: mérgesen, haragosan beszél. „Ne csahojj ollan sokat.“
(Debreczenben csak a kutya csahol: vakog.)

csektet: nehezen lép, megy, jár. „Szegény sebesű't katona alik tud csektetynyi“.

csincsók: cserebogár.

csujzli l. *gempli*.

csüri: veréb.

czobákol: sárban tapicskol. „Alik tudott haza czobákojni.“

dominuszkodik: a r. kath. lelkész a katona temetésén. „A pap-jok dominuszkodott.“

dözsöl: mulat, szórakozik (szelíden, szeszes ital nélkül).

düddö: ostoba, hülye, bámész, bamba. „Ollan düddö gyerek a, hom (hogy) maj(d) nem e'(l)gyúrta ak kocsi.“ (Acs, Komárom vm.)

életi: életre való. „Eggy életasszon.“

e'(l)foncsorodik: elfonnyad a krumplihéj, míg Pápáról kivinnék a bánóci pusztára a réczéknek.

e'(l)gyúr: elgázol. Lásd: *düddö*.

e'(l)motyorog az udvaron: tesz-vesz, babrál, dolgozik, szöszmötöl.
félre utca: félre eső u.

gempli: gummipuska.

genye-gunya: ruhanemű. „Mén nem szeded össze a genye-gunyádat.“

Úton méne tipe-topa,

Hátán viszi genye-gunya;

Füle négy, szeme négy,

Körme pedig huszonnégy.

Találós mese, megfejtve: huszár.

gyülőködöm vele, hon(gy) nem eszik: veszekedem vele, pörölök vele, szidom, mér nem eszik, hiszen ollan sován (a lánya).

hegyibe ment az anyjának = neki ment az anyjának, erőszakosan követelve, hogy irjon alá a váltónak, különben lelövi.

iparkodós vót az aptya: szorgalmas, munkás, dolgos.

ítet: ötet, öt. „Jól felpofosztam *ítet*, mer mindig kajdászott: lármázott, kiabált.“ (Acs, Komárom vm.)

itye-potya: semmit sem érő. „Az egész világ itye-potya.“

jár. „Ide járnak mán?“ = ide jönnek, állanak már? (a kapu elé a kocsival?)

kicsinyenként szerzek tollat a lányom párnájába: apródonként.

kocsi csak az a járómű, a mibe lovat fognak; a mibe ökröt, az szekér.

közle: sikátor, kis utca.

kukoriczaröhögő: tengeripogácsa, török búzából, zsirba sült enni-való; Debreczenben és Szatmáron: málé.

létye-lótyáz: haszontalanságot fecseg. „Ne létye-lótyázz annyit!“

megy az óra: jár.

nekije: neki. Etty fija van nekije.

pempöke: rosszul sikerült főzelék (nem kozmás).

pohár itt minden apró üveg, cserép, bádog, vas edényke, tehát: az üveg pohár, a kávéf findzsa, a teás csésze, a cserép v. bádog csupor, a réz, bádog v. vas kaszroj (caserolle).

rak: ültet, vet. — „Nem szeretek garas számravenni a piarcon, hanem ültetek, *rakok*.“

sí-ri. — „Mos'(t) síjja-rijja a fáját, hogy oda van katonának.“

szatyí: a ref. collegiumbeli convictus v. internátus (köztartás) növendékeinek adni szokott apró kenyér. A debreczeni deákéletben *brúgó* volt a neve.

szekér csak az, a mibe ökröt fognak, vö. *kocsi*.

szem: öt *szem* krumpli (másutt a szöllőnek, szilvának, ribizlinek, pöszmétének van). Három *szem* tojás. — Összeszette a *hécyszem* szilváját = elhurezolkodott.

típe-topa. Lásd *genye-gunya*.

tócsi: liszt, zsír, só, krumpli tepsiben elsímítva; sütve készült eledel.

trotylí: ollan alacson, összeesett embőr, akki elhaggya magát.

zavarkogyík: zavart csinyál. „Nem akartam a naccságos aszszonynyal zavarkonynyi, hogy csinyáltassa meg a konyhát.“ (A lakó szólt így a háztulajdonosnőről).

zsugorkodik: zsugoriskodik, fukarkodik, fösvénykedik.

Samu nadrágja kérdésemre: milyen volt a Samu nadrága? ez volt a felelet: a Samu nadrágja kicsi is, nagy is, szűk is, bú jis, hosszi jis, rövid is, mék se tuggya rávenni. Egy másik változat szerint: „két üllete, egy szára“ volt.

(Pápa.)

R. VOZÁRY GYULA.